

1. Коинотдаги оят-мўъжизалар ҳақида тафаккур қилиш

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам агар булат ёки шамолни кўрсалар, бу албатта у кишининг юзларида маълум бўларди. Оиша онамиз Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламдан сўрадилар:

- Ё Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам одамлар агар булатни кўрсалар ёмғир ёғишини умид қилиб хурсанд бўлишади. Сизнинг эса уни кўрган пайтингизда юзингизда нохушлик пайдо бўлганини пайқайман?
- **Эй Оиша, у булат ўзи билан жазо-азоб бўлиб қолишидан нима нарса мени хотиржам қиласди? Бир қавм шамол билан азобланган. Яна бири эса азоб булатини кўрган чоғи: «Бу бизга ёмғир олиб келувчи булатдир!»- деб шодланган эди,- дедилар Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам.** Бухорий ва Муслим ривояти.

Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи ва саллам агар ой тутилганини кўрсалар қўрқиб турадилар.

Абу Мусо ал-Ашъарийдан ривоят қилинади: **«Қуёш тутилган эди. Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи ва саллам Киёмат қойим бўлиб қолишидан қўрқиб титраб турдилар».** Бухорий ривояти.

Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи ва саллам бизларни қуёш ва ой тутилганда намозга шошилмоғимизга буюрганлар, ҳамда қуёш билан ой тутилишини бандаларни қўрқитиш учун Аллоҳ таоло рўёбга чиқарадиган ояллар экани ҳақида хабар берганлар. Шубҳасизки, қалб Аллоҳнинг бундай оят-аломатлари билан ҳамдам бўлиши ва улардан

қўрқиб-титраши ундаги иймонни янгилаб туради. Аллоҳнинг азоби, Унинг ғазаби, буюклиги, қудратини эслатади.

Оиша онамиз айтдилар: «**Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам қўлимдан ушлаб ойга ишора қилдилар ва: «Эй Оиша, бунинг ёмонлигидан Аллоҳдан паноҳ тиланг. Зеро бу зулматга чўмган кечадир!»- деб айтдилар.** Аҳмад ривояти.

Ер ютиб юборганлар, Аллоҳ азобига гирифтор бўлган қавмлар яшаган жойлардан ва золимлар қабри олдидан ўтилганда таъсирланиш ҳам шулар жумласидандир.

Ибн Умар розияллоҳу анҳұмо ривоят қиласиди:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам саҳобалар билан Ҳижрга (Самуд қабиласи яшаган жой) **етиб келганларида уларга: «Аллоҳ азобига гирифтор бўлган кимсаларнинг диёрларига факат йиғлаган ҳолда киринглар. Агар йиғлай олмасангиз уларнинг ерига кирмай қўяқолинг! Тағин уларга етган нарса сизларга ҳам этиб қолмасин!»- дедилар».** Бухорий ривояти.

Ажабо! Бугунги кунда одамлар ўша жойларга саёҳат учун ёки эсадалик учун суратга тушиш мақсадида бормоқдалар!! Бу ҳақда яхшилаб ўйланг.

Аллоҳни доим ёдда тутиш

Иймон зафилигини даволашда энг муҳим ишлардан бири Аллоҳни доимий равишда эслаш. Аллоҳ зикри бу - соғлом қалблар жилоси, касал қалблар шифоси ҳамда солиҳ амаллар руҳидир. Дарҳақиқат, Аллоҳ таоло бизни шунга буюради: «**Эй иймон келтирғанлар**

Аллоҳни кўп зикр қилинглар!».

«Аллоҳни кўп эсланг - шояд зафарга эришсангиз!».

«Аллоҳни зикр қилмоқ барча нарсадан буюкдир».

«Бир киши Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламдан сўради:

- Ё Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам, шариатнинг нафл амаллари менга кўплик қилаяпти. Шунинг учун менга фарзлардан ташқари маҳкам ушлашим фойдали бўлган бирон ишни айтинг!

- Тилинг доимо Аллоҳ зикри билан намланиб юрсин,- деб васият қилдилар унга Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам.
Термизий ривояти.

Шубҳасиз, зикр - Аллоҳ ризосига олиб борувчи, шайтонни қувгувчи, ғам-ғуссани кетказувчи, ризқни жалб этувчи, маърифат эшикларини очувчи, жаннат кўчатлари, тил оғатларини тарқ этишга сабаб бўлувчи, садақа беришга бирор нарса топа олмаётган фақир-камбағаллар қайғуларига тасалли бергувчидир. Зоро, Аллоҳ таоло уларга зикри баданий ва молиявий ибодатлар ўрнини босадиган эваз қилиб берди. Дарҳакиқат, Аллоҳ зикридан узоклашув - қалбни тош қотиравчи сабаблардан.

Аллоҳ зикрин унутган қалб - эрта ўлибди,

Жасад борку - аммо руҳи кирмиш қабрга.

Зоро руҳи жасадидан ажраб бўлибди,

То Киёмат энди улар бўлолмас бирга.

Шунинг учун иймонининг заифлигини муолажа этишини истаган инсон Аллоҳни кўп зикр этиши лозим.

«Унутган пайтингизда Парвардигорингизни эсланг».

Аллоҳ таоло зикрнинг қалбга бўладиган таъсирини баён қилиб шундай дейди:

«Огоҳ бўлингким, қалблар Аллоҳни зикр қилиш билан оромланади».

Ибнул Қайимроҳимахуллоҳ зикр билан даволаш ҳақида шундай деган:

«Қалбда бир қаттиқлик бўладики, уни фақат Аллоҳнинг зикригина эритади. Бандага қалбининг қаттиқлигини Аллоҳни эслаш билан даволаш лойик бўлади. Бир одам Ҳасан Басрийга: «Эй Абу Сайд, қалбимнинг қотиб кетаётганидан шикоят қиласман!»- деганида, у киши: «Қалбингни зикр билан эритгин»- деб жавоб қилди». Бунинг сабаби шуки: қалбда ғафлат қанчалик кучайса, у шунчалик қотиб боради. Агар Аллоҳ таолони зикр қилса, қўрғошин оловда эриганидек қалбдаги қаттиқлик ҳам эрийди. Қалб қаттиқлиги бирор нарса билан Аллоҳнинг зикри билан эриганчалик эримайди. Зикр қалбнинг шифосидир, ғафлат унинг касали. Ғафлатнинг давоси ва шифоси эса Аллоҳ таолони зикр қилиб эслаб юришдадир.»

Макхулроҳимахуллоҳ айтади: «Аллоҳни зикр қилиш - шифо, одамларни зикр қилиш эса касалликдир». Ибнул Қайимнинг «ал-Вобил ассойийиб рофиъу ал-калимит тойийиб» номли китоби 142-бет.

Банда зикр билан шайтонни чалади, худди шайтон Аллоҳни эсдан чиқарувчи ва ғофилларни чалгани каби. Салафлардан бири шундай дейди:

«Қалбни Аллоҳнинг зикри бутунлай эгаллаб олган бир пайтда агар унга шайтон яқинлашадиган бўлса, ғофил инсонни шайтон чалгани каби, у ҳам шайтонни чалади. Шу пайт мўмин қалбига яқинлаша олмай мағлуб бўлган шайтон атрофига бошқа шайтонлар жамланиб, бир-бирларидан: «Бунга нима бўлди?»- деб сўрашади. «Унга инс тегиби!»- деб айтилади. «Мадорижус соликийн» 2/424. Жин-шайтонлар тегиб дардга чалинадиган одамларнинг кўпчилиги дуо-зикрлар билан ўзларини ҳимояялаб юрмайдиган ғофил кимсалардир. Айни шу сабабдан шайтонлар уларни осонлик билан эгаллаб олишади».

Иймонининг заифлигидан шикоят қиласидиган баъзи одамларга таҳажҷуд намози ва бошқа нафл ибодатлар каби даволаш воситалари оғирлик қиласиди. Бундайларга қалб муолажасини зикрдан бошлаш ҳамда уни маҳкам ушлаш жуда муносибидир.

Бунинг учун улар қуида келтирилган ва булардан бошқа зикрларни ёд олишлари ва доим шу зикрларни такрорлаб юришлари лозим.

Субҳаналлоҳи ви биҳамдиҳи, субҳаналлоҳ ал-Азийм

Аллоҳга ҳамд айтиш билан тасбех айтаман. Буюк Аллоҳни поклайман

Субҳаналлоҳи ви биҳамдиҳи, субҳаналлоҳ ал-Азийм

Аллоҳдан ўзга ҳақ маъбуд йўқ, У ёлғиз, шериксиздир, бутун мулк ва ҳамд фақат Унга хосдир ва У барча нарсага қодир

Ҳадисларни Ҳадисларни Ҳадисларни Ҳадисларни Ҳадисларни Ҳадисларни

(Бирон бир ишни қилиш учун) қувват ва қудрат йўқ, магар Аллоҳ (мадади) биландир.

Шунингдек ҳадисларда фалон пайтда ёки фалон жойда айтилади, деб ворид бўлган маъсур дуо-зикрларни ёд олиш ва уларни ҳадисларда қайд қилинган жой ва вақтларда такрорлаб юриш лозимдир. Масалан, эрталаб ва кечқурун айтиладиган зикрлар, уйқудан олдин ва уйқудан кейин, туш кўрганда, овқат ейишдан олдин ва кейин, сафарда, ёмғир ёққанда, аzon эшитганда, масжидга кирганда, истихора намозида, мусибат етганда, қабристондан ўтганда, шамол эсганда, янги ойни кўрганда, аксирганда, маркабга минганд, хўroz қичқиргани, ит хуригани ва эшак ҳанграганини эшитганда, мажлисдан туроётганда, бирон дардга мубтало кимсаларни кўрганда айтиладиган дуо ва зикрларни ҳам ёдлаб олиш ва ўз ўринларида шу дуоларни ўқиб юриш керак.

Шубҳасиз кимда-ким шу зикр ва дуоларни қилиб юрса, қалбида уларнинг бевосита таъсирини топади.

Шайхул Ислом Ибн Таймийяning «Ал-Калиму ат-Тойиб» номли дуо-зикрлар жамланган китоблари бор. Бу китоб ўз бобида жуда фойдали. Бу китобни шайх Носируддин ал-Албоний «Саҳиҳу ал-калиму ат-тойиб» номи билан муҳтасар қилганлар.

Аллоҳга ҳокисор бўлиб тавба-тазарру қилиш

Иймонни янгилаб турадиган муҳим ишлардан бири банданинг Аллоҳга ҳокисор бўлиб тавба-тазарру қилиши. Банда Аллоҳга қанча кўп ҳокисор ва тавозели бўлса, Унга шунча яқин бўлади. Шунинг учун ҳам расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам айтганлар:

«Банда парвардигорига энг яқин бўлган ҳолати - унинг саждадаги ҳолати. Саждада кўп дуо қилинглар!». Имом Муслим ривояти. Чунки, саждада бошқа ҳолатларда бўлмаган ҳокисорлик ва тавозе бўлади. Банда ўзининг энг шарафли жойи бўлган пешонасини ерга теккизар экан парвардигорига энг яқин ҳолатда бўлади.

Ибнул Қаййим тавба қилувчининг синиқлик ва ҳокисорлик билан айтган чиройли сўзи ҳақида шундай дейди:

«Мана шундай ҳолатда:

— Эй Парвардигор, Сенинг Азиз менинг эса хору залил эканим сабабли Сендан мени раҳмат айлашингни сўрайман. Сенинг қувватли менинг эса заиф эканлигим ҳамда Сенинг мендан беҳожатлигинг менинг эса Сенга муҳтоҷлигим туфайли сўрайман. Менинг хатокор ва ёлғончи пешонам Сенинг қўлингдадир, Сенинг мендан бошқа ҳам қулларинг кўп, Сендан қочиб Ўзингдан бошқа кимга ҳам бораман. Сенга мискин-бечоралар каби тиланаман, синиқ-тавозели кишилар каби ёлвораман, Сен учун кўзларидан ёш оққан, Сен учун қалбидаги тавозе бўлган киши каби илтижо қиласман... - деб айтувчи кишининг сўзлари қандаям ширин!».

Парвардигорига шу каби сўзлар билан муножот қилган банда қалбидаги иймон, шубҳасиз бир неча баробар зиёда бўлади.

Шунингдек банда ўзининг парвардигорига муҳтож эканлигини изхор қилмоғи ҳам иймонга қувват берувчи омиллардан ҳисобланади.

Дарҳақиқат Аллоҳ таоло бизнинг Унинг ўзига муҳтожлигимиз ҳақида айтади:

«Эй инсонлар, сизлар Аллоҳга муҳтождирсизлар. Аллоҳнинг Ўзигина (барча оламлардан) беҳожат ва барча мақтовга лойик зотдир». Фотир: 15.

Орзу ҳавасга берилмаслик

Бу ҳам иймонни янгилашда жуда муҳим омилдир. Ибнул Қайимроҳимахуллоҳ бу ҳақда шундай дейди:

«Бунга энг катта далил ушбу ояти каримадир:

«Эй Мұхаммад (соллаллоҳу алайҳи ва саллам), хабар берингчи, агар биз уларни (узок) йиллар (саломатлик, мол-давлат билан) фойдалантиrsак-да, сўнгра уларга ваъда қилинган нарсалари (яъни азоб) келса, (ўша пайт) уларга (ҳаёти дунёда) фойдаланган нарсалари аскотурми?!». Шуаро: 205-207.

«...гўё (бу дунёда) фақат кундуздан бир соатгина тургандек бўлиб қолурлар!». Ахқоф: 35.

Ҳа, модомики дунёning бор-йўғи шу экан, инсон «Ҳали кўп яшайман!» деб, орзу-ҳавасларга берилиб юрмасин.

Салафлардан бири бир кишига:

«Бизга пешинни ўқиб беринг!»- деган эди, у: «Агар сизларга пешинни ўқиб берсам, сизларга асрни ўқиб бермайман»- деб айтди. Шунда ҳалиги салаф: «Бу гапингиз билан аср намозигача яшашни умид қиляпсизми? Аллоҳ таолодан орзу-ҳавасларга берилишдан паноҳ тилаймиз!»- деди.

Дунёнинг ҳақирлиги тўғрисида фикр юритиш

Дунёнинг ҳақирлиги тўғрисида фикр юритиш лозим токи банда қалбидан дунёга берилиш йўқолсин. Аллоҳ таоло дейди:

«Ҳаёти дунё эса фақат алдагувчи матодир». Ҳадид: 20.

Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи ва саллам айтдилар:

«Одам боласи ейдиган таом дунё учун чиройли мисол бўлади. У таомини қанчалик безаб, зираворлар қўшмасин, унинг (охир оқибатда) нима бўлиши ҳаммага маълумдир». Табароний ривояти, бу ҳадис Албонийнинг «ас-силсилатус саҳиҳа»сида 382-рақам билан зикр қилинган. Абу Хурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламни шундай деганларини эшитдим:

«Дунё малъундир, ундаги барча нарса ҳам малъун, магар Аллоҳнинг зикри ва Аллоҳнинг зикрига яқин бўлган Солих амаллар ҳамда олим ё эса мутааллим (таълим олувчи) бундан мустаснодир». Термизий ва Ибн Можа ривояти.

Аллоҳнинг ҳақларини улуғлаш

«Ким Аллоҳнинг ҳақларини ҳурмат қилса, бас бу Парвардигор

наздида унинг ўзи учун яхшидир». Ҳаж: 30.

«Ким Аллоҳни қонунларини ҳурмат қилса, бас, албатта (бу ҳурмат) дилларнинг тақвадорлиги сабабли бўлур». Ҳаж: 32.

Аллоҳнинг ҳақлари бирон шахсга, жойга ёки бирон вақтга тааллуқли бўлиши мумкин. Шахслардаги Аллоҳнинг ҳаққини улуғлашга мисол Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам ҳаққини адо этмоқдир. Аллоҳнинг жойлардаги ҳаққини улуғлашга мисол – Макканинг ҳарамига риоя қилиш. Аллоҳнинг замонлардаги ҳаққини улуғлашга мисол рамазон ойини улуғлашдир.

Кичкина гуноҳларга беписанд бўлмаслик ҳам Аллоҳнинг ҳақларини улуғлашга киради. Абдуллоҳ ибн Масъуд розияллоҳу анҳу ривоят қилади, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам дедилар:

«Кичик гуноҳлардан сақланинглар, чунки улар кимда йиғилиб қолса, албатта уни ҳалок қилади.» Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи ва саллам бунга кимсасиз бир ерда дам олиш учун тўхтаган бир қавмни зарбулмасал қилиб келтирдилар. Уларга бирон егулик тайёрлаш вақти келганида, униси битта, буниси битта чўп олиб кела бошлади. Шу алфозда бир тўп ўтин йиғиб қўйишиди ва йикқан ўгинларини ёқиб, унда ўз овқатларини пишириб олишиди». Аҳмад ривояти.

Катта ҳамда кичик гуноҳларни тарқ эт, шу – тақво!

Билиб-билмай тикан босма, бўлгин сен ҳазир!

Бўлмагин сен кичик гуноҳларга зинҳор бепарво!

Катта тоғ ҳам майда тошдан жамланган ахир!

Ибн Жавзий «Сойдул Хотир» номли китобида айтади:

«Кўпчилик одам ўзича арзимас деб ўйлаган ишларга енгил қарайди. Холбуки айни шу «арзимас» ишлар билан ўз иймонига путур етказишини билмайди. Масалан, ҳаромдан кўзни тиймаслик, баъзи толиб илмлар китобнинг бирор жилдини фойдаланишга олиб, сўнgra қайтармаслиги каби».

Салафлардан бири айтади:

«Бир пайлар биргина лукмани бепарво еб қўйгандим. Мана қирқ йилдан бери амалларимда ортга кетмоқдаман». Албатта бу сўз унинг камтарлигидандир.

Ал-Вало вал-баро: Мўминларни дўст ва кофиirlарни душман тутиш.

Мўминларни дўст ва кофиirlарни душман тутиш ҳам қалбаги иймонни янгилайдиган омиллардан биридир. Агар қалб Аллоҳнинг душманлариiga боғланиб қолса, жуда ҳам заифлашиб кетади ва ундаги эътиқод аста секин сўна боради. Агар дўстлашишни ҳолис Аллоҳ учун қилса ва Аллоҳнинг мўмин бандаларини дўст тутса, уларга ёрдам берса ва Аллоҳнинг душманлариiga душманлик қилиб, уларни ёмон кўрса албатта бу ҳолат киши иймонини жонлантиради.

Тавозели бўлиш

Иймонни янгилаб туришда ва қалбни кибр зангидан тозалашда тавозе фаол аҳамиятга эга. Зеро сўзда ва амалда, ташқи кўринишда тавозели

бўлиш қалбнинг Аллоҳга тавозе қилишига далолат қилади.

Набий соллаллоҳу алайҳи ва саллам: «**Тарки дунёлик иймондандир**» деб айтганлар. Абу Довуд ва Ибн Можа ривояти. Абу Довуднинг ривоятида «**Кунларнинг бирида Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи ва саллам ҳузурларида асҳоблар дунёни зикр қилдилар.** Шунда **Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи ва саллам:** «**Эшитмайсизларми, эшитмайсизларми «Тарки дунёлик иймондандир», «Тарки дунёлик иймондандир», дедилар.**

Бу ҳадисдаги «Тарки дунёлик»дан мурод кўринишда ва кийим-кечакда тавозели содда бўлмоқдир.

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам дедилар: «Кимки (янги ва гўзал кийимлар билан) **кийинишга қодир бўла туриб, Аллоҳга тавозе қилиб буни тарк этса, Аллоҳ таоло уни Киёмат кунида бутун халойик олдида чақиради ва унга иймон кийимларидан истаганини танлаб, кийиш ихтиёрини беради».** Термизий ривояти.

Абдурроҳман ибн Авфни қуллари ичидан ажратиб бўлмас эди.

Ўзни ҳисоб-китоб қилиш

Ўзни ҳисоб-китоб қилиб туриш иймонни янгилашда муҳимдир. Аллоҳ таоло дейди: «**Эй мўминлар, Оллоҳдан қўрқинглар ва** (ҳар бир) **жон эрта** (Киёмат Куни) учун нимани (яъни қандай эзгу амални) **такдим этганига қарасин!**» Ҳашр: 18.

Умар ибн ал-Хаттоб розияллоҳу анҳу дедилар: «Хисоб беришингиздан аввал ўзингларни ҳисоб-китоб қилинглар». Ҳасан Басрий айтадилар:

«Сен мұмминни қачон бўлса ўз нафси билан ҳисоблашаётганини кўрасан». Маймун ибн Мехрон: «Тақводор ўз нафси билан ҳасис ўзининг тижоратдаги шериги билан ҳисоблашганидан кўра қаттикроқ ҳисоблашади».

Ибнул Қайим роҳимаҳуллоҳ айтадилар: «Нафснинг ҳалокати унинг ҳисоб-китобини бепарво ташлаб кўйишида, унга мувофиқ келиш ва унинг хоҳишига эргашишдадир».

Мусулмон киши учун ўз нафси билан холи қолиб, уни тергайдиган ва ҳисоб-китоб қиласидиган вақти бўлиши даркор, қарасинчи, у қайта тирилиш кунига нима нарса тайёрлади экан!

Ва ниҳоят, Аллоҳ азза ва жаллага дуо қилиш мұммин маҳкам ушлаши керак бўлган нарсалардандир. Абдуллоҳ ибн Амрдан ривоят қилинади, **Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам дедилар: «Албатта иймон сизлардан бирингизнинг ичиди худди кийим эскиргани каби эскиради. Аллоҳдан қалбларингизда иймонни янгилашини сўранглар»**. Табароний «Ал-Кабир»да ривоят қилган.

Он ғалабағи ғалабағи ғалабағи ғалабағи ғалабағи ғалабағи ғалабағи
ғалабағи ғалабағи ғалабағи ғалабағи ғалабағи ғалабағи ғалабағи ғалабағи
ғалабағи ғалабағи ғалабағи ғалабағи ғалабағи ғалабағи ғалабағи ғалабағи
ғалабағи ғалабағи ғалабағи ғалабағи ғалабағи ғалабағи ғалабағи .

Эй Аллоҳ, биз Сендан Гўзал исмларинг ва Олий сифатларингни васила қилиб сўраймиз, қалбларимизда иймонни янгила. Эй Аллоҳ, бизга иймонни севимли қил, уни қалбларимизга зийнатли қил ва бизга куфрни, фосиқликни, исённи хунук кўрсат, бизларни тўғри йўлдагилардан қил. Иззат соҳиби бўлган Раббингизни мушриклар

сифатлаётган айблардан покланг, Пайғамбарларга салом, Раббил оламийн Аллоҳга ҳамлар бўлсин.

Сўзимиз сўнггида оламлар Парвардигори Аллоҳга ҳамду санолар ва Расули Муҳаммад ибн Абдуллоҳга салоту саломлар айтиб қоламиз!
Омийн.